

Pawukon

De Oud-Javaanse kalender en astrologische traditie

Een persoonlijke noot

Mijn belangstelling voor de Javaanse kalender begon niet tijdens het schrijven van dit boek, maar vele jaren eerder.

Sinds 2008 bestudeer en gebruik ik de petangan, de weton, de pasaran en verschillende primbontradities. In eerste instantie uit nieuwsgierigheid, later omdat ik merkte dat deze manier van kijken naar tijd mij hielp om bewuster te leven.

Voordat ik een belangrijke afspraak maak, een lezing geef, een interview plan of aan een nieuw project begin, bereken ik vaak eerst de dag, de pasaran en het bijbehorende tijdsmoment.

Niet omdat ik geloof dat de kalender mijn toekomst vastlegt of mijn keuzes bepaalt.

Integendeel.

De Pawukon neemt mijn verantwoordelijkheid niet weg; zij helpt mij haar beter te begrijpen.

Wanneer een dag binnen de traditie als minder gunstig wordt beschouwd, annuleer ik mijn plannen niet. Ik zie het eerder als een herinnering dat sommige dagen meer inspanning, meer geduld of meer aandacht vragen. Misschien moet ik die dag net iets beter voorbereid zijn, iets zorgvuldiger werken of meer rekening houden met onverwachte omstandigheden.

En wanneer een dag juist als gunstig wordt gezien, ervaar ik dat als een uitnodiging om kansen met vertrouwen te benutten, zonder vanzelfsprekend succes te verwachten.

In de loop der jaren heb ik gemerkt dat deze manier van leven mij helpt om bewuster om te gaan met het ritme van de tijd. Of iemand dit ziet als cultuur, levenswijsheid, psychologie of spiritualiteit, laat ik graag aan de lezer over.

Voor mij is de Pawukon in de eerste plaats een kompas geworden: geen systeem dat mijn leven voorspelt, maar een traditie die mij helpt om mijn eigen plaats binnen de voortdurende beweging van de tijd beter te begrijpen.

In de westerse academische traditie begint kennis vaak met kritische afstand. De onderzoeker observeert, vergelijkt, toetst en stelt vragen vanuit een zekere argwaan. Die houding heeft veel waarde. Zij beschermt tegen romantisering, vergissingen en ongecontroleerde aannames.

Maar binnen de Javaanse traditie werkt kennisoverdracht niet altijd op die manier.

Daar begint begrijpen vaak niet met afstand, maar met toenadering. Niet met argwaan, maar met vertrouwen. De leraar is daar niet alleen iemand die informatie geeft, maar ook iemand die ervaring, houding, rasa en een levende traditie overdraagt.

Wie een Javaans verschijnsel uitsluitend benadert met westerse academische methoden, zal veel leren over de structuur, geschiedenis en symboliek ervan. Maar sommige vormen van kennis worden pas zichtbaar wanneer ook de Javaanse manier van leren en ervaren wordt meegenomen. Niet omdat de ene methode beter is dan de andere, maar omdat beide verschillende aspecten van dezelfde werkelijkheid zichtbaar maken.

Dit boek probeert daarom niet alleen naar de Pawukon te kijken, maar ook met de Pawukon mee te bewegen. Niet om de kritische blik los te laten, maar om haar aan te vullen met een Indonesische manier van begrijpen.

Inhoud:

Hoofdstuk 1 – Wat is de Pawukon? pg 9

Hoofdstuk 2 – Tijd als cyclus in plaats van lijn pg 13

Hoofdstuk 3 – De bouwstenen van de Pawukon pg 14

Hoofdstuk 4 – De dertig wuku's: dertig gezichten van de tijd pg 19

Hoofdstuk 5 – Het verhaal van Watugunung: de oorsprong van de dertig wuku's pg 23

Hoofdstuk 6 - Wuku 1 – Sinta pg 27

Hoofdstuk 7 - Wuku 2 – Landhep pg 33

Hoofdstuk 8 - Wuku 3 – Ukir pg 39

Hoofdstuk 9 - Wuku 4 – Kulantir pg 45

Hoofdstuk 10 - Wuku 5 – Tolu pg 51

Hoofdstuk 11 - Wuku 6 – Gumbreg pg 57

Hoofdstuk 12 - Wuku 7 – Wariga pg 63

Hoofdstuk 13 - Wuku 8 – Warigadean pg 69

Hoofdstuk 14 - Wuku 9 – Julungwangi pg 75

Hoofdstuk 15 - Wuku 10 – Sungsang pg 81

Hoofdstuk 16 - Wuku 11 – Dungulan pg 88

Hoofdstuk 17 - Wuku 12 – Kuningan pg 94

Hoofdstuk 18 - Wuku 13 – Langkir pg 100

Hoofdstuk 19 - Wuku 14 – Medangsia pg 107

Hoofdstuk 20 - Wuku 15 – Pujut pg 113

Hoofdstuk 21 - Wuku 16 – Pahang pg 119

Hoofdstuk 22 - Wuku 17 – Krulut pg 125

Hoofdstuk 23 - Wuku 18 - Merakih pg 131

Hoofdstuk 24 - Wuku 19 - Tambir pg 137

Hoofdstuk 25 - Wuku 20 - Medangkungan pg 141

Hoofdstuk 26 - Wuku 21 - Matal pg 145

Hoofdstuk 27 - Wuku 22 - Uye pg 149

Hoofdstuk 28 - Wuku 23 - Menail pg 153

Hoofdstuk 29 - Wuku 24 - Prangbakat pg 157

Hoofdstuk 30 - Wuku 25 - Bala pg 162

Hoofdstuk 31 - Wuku 26 - Ugu pg 167

Hoofdstuk 32 - Wuku 27 - Wayang pg 171

Hoofdstuk 33 - Wuku 28 - Kelawu pg 177

Hoofdstuk 34 - Wuku 29 - Dukut pg 182

Hoofdstuk 35 - Wuku 30 - Watugunung pg 186

Hoofdstuk 36 - Leven volgens het ritme van de Pawukon pg 190

Hoofdstuk 37 - Je persoonlijke wuku vinden pg 194

Hoofdstuk 38 - De Pawukon en ceremonie pg 198

Hoofdstuk 39 - Voorspelt de Pawukon de toekomst? pg 205

Hoofdstuk 40 - Leven in het ritme van de tijd pg 207

Hoofdstuk 41 - De berekening van de Pawukon pg 212

Hoofdstuk 42 - Hoe lees je een Wuku? pg 216

Bijlage A - De berekening van de Pawukon pg 220

Bijlage B - De 210-daagse tabel pg 224

Bijlage C - Overzicht van de 30 wuku's pg 226

Bronnen en verdieping pg 230

Hoofdstuk 1 – Wat is de Pawukon?

Tijd als een levende cyclus

Pawukon Horoskop Jawa in Museum Radya Pustaka, Surakarta (Solo). De complete reeks van dertig Wuku Wukir-kaarten zoals zij in het museum wordt gepresenteerd.

De meeste mensen zijn opgegroeid met een kalender die de tijd indeelt in dagen, weken, maanden en jaren. We plannen onze afspraken, vieren verjaardagen en markeren feestdagen volgens een lineaire tijdsindeling: de tijd beweegt zich van verleden naar heden en vervolgens naar de toekomst.

De Pawukon kijkt op een heel andere manier naar tijd.

In de Pawukon is tijd geen rechte lijn, maar een voortdurend terugkerende cyclus. Elke dag bezit een eigen kwaliteit, een eigen karakter en een specifieke energie. De kalender vertelt niet alleen *wanneer* iets gebeurt, maar vooral *welke kwaliteiten* op dat moment aanwezig zijn.

Voor de Javanen is de Pawukon daarom veel meer dan een kalender. Het is een systeem dat helpt om in harmonie te leven met de natuurlijke, sociale en spirituele ritmes van het bestaan.

Een eeuwenoude traditie

De Pawukon is een van de oudste nog levende kalendersystemen ter wereld. De oorsprong ligt waarschijnlijk op Java, waar al meer dan duizend jaar geleden verschillende tijdscycli naast elkaar werden gebruikt. Later werd het systeem op Bali verder ontwikkeld en diep verweven met het dagelijkse leven, de religie en de cultuur.

Hoewel de moderne Gregoriaanse kalender tegenwoordig overal wordt gebruikt voor administratie, onderwijs en internationale communicatie, speelt de Pawukon op Bali nog altijd een centrale rol. Tempelceremonies, familiefeesten, religieuze rituelen en belangrijke levensmomenten worden vaak gepland aan de hand van de Pawukon.

Het systeem leeft dus niet in musea of geschiedenisboeken, maar maakt nog steeds deel uit van het dagelijks leven van miljoenen mensen.

De 210-daagse cyclus

Het hart van de Pawukon is een cyclus van **210 dagen**.

Deze periode bestaat uit **dertig opeenvolgende weken**, die in het Javaans **wuku's** worden genoemd. Elke wuku duurt zeven dagen en heeft een eigen naam, geschiedenis en symboliek.

Na de dertigste wuku begint de cyclus opnieuw bij de eerste. Er bestaat dus geen begin of einde; de tijd beweegt zich voortdurend in een cirkel.

Dit cyclische karakter nodigt uit tot een andere manier van kijken. Gebeurtenissen keren niet letterlijk terug, maar vergelijkbare thema's en kwaliteiten kunnen zich opnieuw aandienen. Iedere nieuwe cyclus biedt een kans om ervaringen te verdiepen, lessen te integreren en met meer bewustzijn verder te groeien.

Meer dan alleen dertig weken

Hoewel de dertig wuku's de bekendste structuur vormen, is de Pawukon veel rijker opgebouwd.

Binnen de kalender lopen verschillende weekcycli tegelijkertijd. Sommige duren één dag, andere twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen of tien dagen. Elke dag behoort daardoor tegelijkertijd tot meerdere cycli.

Deze overlappende ritmes vormen samen een uniek patroon dat de energetische kwaliteit van iedere dag bepaalt.

Juist deze combinatie maakt de Pawukon bijzonder. In plaats van één enkele weekstructuur ontstaat een verfijnd netwerk van betekenissen waarin iedere dag een eigen "identiteit" krijgt.

In dit boek zullen we deze opbouw stap voor stap ontdekken, zodat ook lezers zonder voorkennis het systeem kunnen begrijpen.

De dertig wuku's als tijdkaarten

Je kunt de dertig wuku's zien als dertig verschillende landschappen waar de tijd doorheen reist.

Elke wuku bezit een eigen sfeer, symboliek en dynamiek. Sommige nodigen uit tot groei en vernieuwing, andere vragen om bezinning, bescherming of loslaten. Geen enkele wuku is beter of slechter dan een andere; iedere periode heeft haar eigen functie binnen het grotere geheel.

In dit boek gebruiken we daarom het begrip **wuku-kaart**.

Net zoals een tarotkaart een bepaald archetype vertegenwoordigt, weerspiegelt iedere wuku een specifieke kwaliteit van tijd. De kaart voorspelt de toekomst niet, maar helpt om de onderliggende bewegingen en mogelijkheden van een bepaalde periode beter te begrijpen.

Deze benadering maakt de eeuwenoude wijsheid van de Pawukon toegankelijk voor de moderne lezer, zonder afbreuk te doen aan haar culturele oorsprong.

Een levende kalender

De Pawukon is nooit bedoeld geweest als een systeem om mensen vast te leggen in een onveranderlijk lot.

Integendeel.

Binnen de Javaanse traditie laat de kalender vooral zien welke krachten op een bepaald moment actief zijn. Hoe iemand daarmee omgaat, blijft altijd een kwestie van persoonlijke keuzes, bewustzijn en verantwoordelijkheid.

Je kunt de kalender vergelijken met het weerbericht.

Wanneer regen wordt voorspeld, ben je niet verplicht nat te worden. Je kunt een paraplu meenemen, je plannen aanpassen of juist genieten van de regen. De omstandigheden beïnvloeden je mogelijkheden, maar bepalen niet volledig wat er gebeurt.

Zo werkt ook de Pawukon.

Een brug tussen culturen

Dit boek is geschreven vanuit respect voor de Javaanse traditie.

Tegelijkertijd is het bedoeld voor Nederlandstalige lezers die de Pawukon willen leren kennen als bron van inspiratie, zelfreflectie en persoonlijke ontwikkeling. Waar mogelijk worden traditionele betekenissen beschreven, aangevuld met hedendaagse toepassingen die aansluiten bij het leven van nu.

Het doel is niet om een religieuze traditie over te nemen, maar om de onderliggende wijsheid ervan te begrijpen en op een respectvolle manier te verkennen.

Vooruitblik

In de volgende hoofdstukken verdiepen we ons stap voor stap in de opbouw van de Pawukon. We onderzoeken hoe de verschillende weekcycli samenwerken, welke rol de dertig wuku's spelen en hoe je deze kennis kunt toepassen in je eigen leven.

Aan het einde van dit boek zul je niet alleen begrijpen hoe de Pawukon is opgebouwd, maar ook hoe je de kwaliteiten van iedere wuku kunt herkennen en gebruiken als kompas voor reflectie, planning en persoonlijke groei.

Hoofdstuk 2 – Tijd als cyclus in plaats van lijn

Casus – Een gesprek in Solo

De ochtendzon viel door de hoge ramen van het museum in Surakarta. Oude manuscripten lagen zorgvuldig opgeborgen in vitrines. Op de houten tafels lagen reproducties van Javaanse kalenders, sommige honderden jaren oud. Het voelde alsof de tijd hier niet voorbijging, maar aanwezig bleef.

Tijdens een gesprek vroeg ik aan de heer Ki waarom de Pawukon na 210 dagen gewoon weer opnieuw begint.

Hij glimlachte even voordat hij antwoord gaf.

"Omdat de tijd nooit ophoudt. Alleen mensen denken dat zij een begin en een einde moeten aanwijzen."

Later die week stelde ik dezelfde vraag aan Panuntun van Universitas Sebelas Maret (UNS). Hij pakte een vel papier en tekende geen rechte lijn, maar een cirkel.

"In het Westen," zei hij, *"wordt tijd vaak voorgesteld als een lijn. Op Java denken we eerder in ritmes. Een wuku keert terug, maar jij bent veranderd. Daarom is dezelfde tijd nooit echt dezelfde tijd."*

Die eenvoudige tekening veranderde mijn kijk op de Pawukon. Ik begon te begrijpen dat deze kalender niet alleen dagen telt, maar een andere manier laat zien om naar het leven zelf te kijken.

Twee manieren om naar tijd te kijken

Wie in Nederland opgroeit, leert al vroeg dat tijd vooruitgaat. We spreken over verleden, heden en toekomst. We maken jaarplanningen, vieren oud en nieuw als een duidelijk einde en een nieuw begin, en meten succes vaak aan de hand van vooruitgang.

In de Javaanse traditie bestaat dat lineaire denken natuurlijk ook. Mensen gebruiken net als wij de Gregoriaanse kalender voor school, werk en overheid. Maar daarnaast leeft een andere manier van kijken naar tijd: een cyclische tijdsbeleving.

De Pawukon is daarvan een bijzonder voorbeeld.

Hoofdstuk 3 – De bouwstenen van de Pawukon

Casus – "Eén dag heeft meer dan één naam"

Enkele dagen na mijn gesprek met Panuntun ontmoette ik de heer Ki opnieuw in Surakarta. Op tafel lag een oude Javaanse kalender. Op het eerste gezicht zag ik alleen een wirwar van tekens, cijfers en namen.

"Welke dag is vandaag?" vroeg ik.

Hij keek glimlachend naar de kalender en antwoordde niet met één naam, maar met een hele reeks.

"Vandaag is **Soma, Pon, Tungleh, Sri, ...**" Hij noemde achter elkaar verschillende namen die ik nog nooit had gehoord.

Ik onderbrak hem.

"Maar... vandaag is toch gewoon maandag?"

Hij knikte.

"Volgens de Gregoriaanse kalender wel. Maar volgens de Pawukon is vandaag tegelijkertijd onderdeel van verschillende weekcycli."

Ik keek opnieuw naar de kalender. Ineens begreep ik waarom deze op het eerste gezicht zo ingewikkeld leek. Ik probeerde hem te lezen alsof het een gewone kalender was, terwijl het eigenlijk meerdere kalenders was die tegelijkertijd over elkaar heen lagen.

Panuntun had mij daarvoor al gewaarschuwd.

"De Pawukon is geen kalender met één ritme. Het is een netwerk van ritmes die elkaar voortdurend kruisen. Pas wanneer je dat begrijpt, begint de kalender te leven."

Een kalender met meerdere ritmes

Wie voor het eerst een Pawukon-kalender ziet, raakt vaak in verwarring.

Wij zijn gewend aan een week van zeven dagen. Iedere maandag volgt op zondag en iedere vrijdag op donderdag. Dat patroon verandert nooit.

De Pawukon werkt anders.

Elke dag behoort tegelijkertijd tot meerdere weekcycli. Deze cycli lopen naast elkaar en hebben allemaal hun eigen lengte en betekenis.

Het bijzondere is dat geen van deze cycli belangrijker is dan de andere. Juist de combinatie bepaalt de kwaliteit van een dag.

Je kunt het vergelijken met een muziekstuk. Eén instrument kan mooi klinken, maar pas wanneer meerdere instrumenten samen spelen ontstaat een rijke harmonie. Zo vormen de verschillende weekcycli samen de melodie van de tijd.

De tien weekcycli

De Pawukon kent tien gelijktijdige cycli.

Cyclus	Javaanse/Javaanse naam	Aantal dagen
Ekawara	Eénweek	1
Dwiwara	Twee week	2
Triwara	Drie week	3
Caturwara	Vier week	4
Pancawara	Vijf week	5
Sadwara	Zes week	6
Saptawara	Zeven week	7
Astawara	Acht week	8
Sangawara	Negen week	9
Dasawara	Tien week	10

Het woord **wara** betekent letterlijk *periode* of *week*. Hoewel wij bij het woord "week" meteen aan zeven dagen denken, verwijst het hier simpelweg naar een terugkerende cyclus.

Waarom zoveel cycli?

Dat was ook mijn volgende vraag aan Panuntun.

"Waarom niet gewoon één kalender?"

Hij glimlachte.

"Omdat het leven ook niet uit één ritme bestaat."

Hij wees naar buiten, waar de wind door de bomen bewoog.

"Denk aan de natuur. Er is een ritme van dag en nacht. Er is een ritme van de maan. Er zijn de seizoenen. Er zijn de getijden. Alles beweegt in verschillende cycli tegelijk. Waarom zou de tijd van de mens anders zijn?"

Die gedachte maakte indruk.

Wij proberen tijd vaak overzichtelijk te maken. De Pawukon laat juist zien dat de werkelijkheid uit meerdere ritmes bestaat die elkaar voortdurend beïnvloeden.

Onze eerste ontmoeting met een Pawukon-lezer vond plaats op een Pasar bij de Pura Mangkunegaran in Surakarta. Het gesprek verliep alsof we elkaar al langer kenden. Via hem konden wij een originele set Wuku Wukir-kaarten bestellen – het begin van een intensieve zoektocht naar de Javaanse kalendertraditie die uiteindelijk tot dit boek heeft geleid.

De belangrijkste cycli

Hoewel alle cycli een functie hebben, worden sommige vaker gebruikt dan andere.

Pancawara – de vijfdaagse cyclus

De Pancawara bestaat uit vijf dagen:

- Umanis
- Paing
- Pon
- Wage
- Kliwon

Deze cyclus speelt een belangrijke rol in het dagelijks leven en bij veel traditionele berekeningen.

Saptawara – de zevendaagse cyclus

Dit is de cyclus die voor westerse lezers het meest herkenbaar is.

- Redite (zondag)
- Soma (maandag)
- Anggara (dinsdag)
- Buda (woensdag)
- Wraspati (donderdag)
- Sukra (vrijdag)
- Saniscara (zaterdag)

Deze dagen lopen gelijk op met onze week, maar krijgen binnen de Pawukon een eigen betekenis.

Wuku – de cyclus van dertig weken

Naast deze dagcycli loopt de reeks van dertig wuku's.

Iedere zeven dagen begint een nieuwe wuku.

Na de dertigste wuku, **Watugunung**, begint de kalender opnieuw met **Sinta**.

Deze wuku's vormen de rode draad van dit boek.

De dag als kruispunt

In de Pawukon is een dag nooit alleen een maandag of alleen een vrijdag.

Elke dag is een kruispunt waarop verschillende ritmes samenkomen.

Je kunt het vergelijken met de coördinaten op een landkaart.

Met alleen een breedtegraad weet je nog niet waar je bent. Met alleen een lengtegraad ook niet. Pas wanneer beide samenkomen, ontstaat een exacte locatie.

Zo ontstaat ook de identiteit van een dag uit de combinatie van meerdere cycli.

Geen systeem om te voorspellen

Tijdens mijn gesprekken in Solo viel mij nog iets op.

Geen van de mensen die ik sprak gebruikte de Pawukon om de toekomst te voorspellen.

Panuntun benadrukte meerdere keren dat de kalender vooral helpt om de kwaliteit van een moment te begrijpen.

"De kalender vertelt niet wat er zal gebeuren," zei hij. "Hij laat zien welke krachten aanwezig zijn. Wat mensen daarmee doen, blijft hun eigen verantwoordelijkheid."

Dat onderscheid is belangrijk.

De Pawukon is geen orakel. Zij biedt een kader om met meer aandacht naar tijd, keuzes en gebeurtenissen te kijken.

Vooruitblik

Nu we de bouwstenen van de Pawukon kennen, kunnen we de volgende stap zetten. In het volgende hoofdstuk maken we kennis met de **dertig wuku's**. Elke wuku heeft een eigen naam, geschiedenis en symboliek. Samen vormen zij het hart van deze bijzondere kalender.

Voorbeeld van een collectie kaarten...

Hoofdstuk 4 – De dertig wuku's: dertig gezichten van de tijd

Casus – Een stapel oude manuscripten

In een leesruimte van Museum Radya Pustaka in Surakarta legde de heer Ki voorzichtig een reproductie van een oud Javaans handschrift voor mij neer. De bladzijden waren gevuld met namen die ik inmiddels begon te herkennen: **Sinta, Landhep, Ukir, Kulantir...**

"Dit zijn de dertig wuku's," zei hij.

Ik vroeg hem of iedere wuku kon worden gezien als een periode met een eigen energie.

Hij dacht even na voordat hij antwoord gaf.

"Dat is niet helemaal juist."

Hij wees naar de eerste naam.

"Een wuku is niet alleen energie. Een wuku heeft een geschiedenis, een plaats in de traditie, een relatie met goddelijke krachten, met symbolen en met het ritme van de natuur. Wanneer je alleen over energie spreekt, maak je de betekenis kleiner."

Later besprak ik dit ook met Panuntun.

Hij gebruikte een mooie vergelijking.

"Stel je een landschap voor. De bergen veranderen niet, maar het licht wel. Soms zie je de bergen in de ochtendzon, soms in de mist, soms tijdens de regen. Het landschap blijft hetzelfde, maar de ervaring verandert steeds. Zo kun je ook naar de wuku's kijken."

Die vergelijking bleef mij bij.

Misschien zijn de dertig wuku's geen losse perioden, maar dertig verschillende manieren waarop de tijd zich aan ons laat zien.

In Museum Radya Pustaka in Surakarta (Solo) met Pak Totok, senior onderzoeker en docent Javaanse kalenderkunde. Op de vorige foto staat de Pawukon-lezer die we op de pasar ontmoette, en leerling was van Pak Totok.

Wat is een wuku?

Het woord **wuku** verwijst naar een periode van **zeven dagen** binnen de Pawukon.

De volledige Pawukon bestaat uit **dertig opeenvolgende wuku's**, samen goed voor **210 dagen**. Daarna begint de cyclus opnieuw.

Iedere wuku draagt een eigen naam en heeft een eigen plaats binnen de kalender.

Maar een wuku is meer dan een week.

Binnen de Javaanse traditie vertegenwoordigt iedere wuku een samenhang van verhalen, symbolen, goddelijke invloeden, rituelen en culturele betekenissen. De wuku maakt deel uit van een groter geheel waarin tijd, natuur en mens met elkaar verbonden zijn.

De oorsprong van de dertig wuku's

Volgens de Javaanse traditie zijn de namen van de dertig wuku's verbonden met het verhaal van **Watugunung**. Deze legendarische figuur speelt een centrale rol in de verklaring van de kalender.

Zijn levensverhaal vormt niet alleen een mythe, maar ook een symbolische beschrijving van de opeenvolgende kwaliteiten van de tijd.

In een later hoofdstuk zullen we dit verhaal uitgebreid bespreken, omdat het helpt om de diepere betekenis van de dertig wuku's te begrijpen.

Geen goede of slechte weken

Tijdens mijn gesprekken in Solo viel mij iets op.

Ik vroeg meerdere keren welke wuku de beste was.

Steeds kreeg ik ongeveer hetzelfde antwoord.

"Dat is de verkeerde vraag."

Geen enkele wuku is beter dan een andere.

Sommige perioden zijn gunstiger voor bepaalde activiteiten, terwijl andere uitnodigen tot bezinning of voorzichtigheid. Dat betekent niet dat een wuku geluk of ongeluk brengt.

Zoals de seizoenen allemaal hun eigen functie hebben, zo heeft ook iedere wuku een eigen plaats binnen de cyclus.

De dertig gezichten van de tijd

Je kunt de dertig wuku's zien als dertig verschillende manieren waarop de tijd zich uitdrukt.

De ene wuku legt de nadruk op groei.

Een andere op bescherming.

Weer een andere op samenwerking, bezinning of verandering.

Het zijn geen voorspellingen, maar terugkerende kwaliteiten die mensen uitnodigen om bewust met een bepaalde periode om te gaan.

Juist doordat deze kwaliteiten iedere 210 dagen terugkeren, ontstaat de mogelijkheid om patronen te herkennen en ervaringen met elkaar te vergelijken.

Hoe dit boek de wuku's beschrijft

In de volgende dertig hoofdstukken behandelen we iedere wuku afzonderlijk.

Steeds gebruiken we dezelfde opbouw, zodat de lezer gemakkelijk kan vergelijken.

Voor iedere wuku bespreken we:

- de naam en uitspraak;
- de plaats binnen de 210-daagse cyclus;
- de traditionele achtergrond;
- de symboliek;
- de culturele betekenis;
- de relatie met de Javaanse en Balinese traditie;
- de kwaliteiten die met deze wuku worden verbonden;
- een hedendaagse reflectie voor de lezer.

Waar mogelijk vullen we de beschrijvingen aan met inzichten uit gesprekken met Javaanse deskundigen en verwijzingen naar historische bronnen.

Een uitnodiging om anders naar tijd te kijken

De Pawukon vraagt niet of je erin gelooft.

Zij nodigt je uit om aandachtig te kijken.

Misschien ontdek je dat sommige thema's inderdaad terugkeren.

Misschien herken je een bepaald ritme in je eigen leven.

Misschien ervaar je juist helemaal niets bijzonders.

Dat is allemaal mogelijk.

De waarde van de Pawukon ligt niet in het geven van vaste antwoorden, maar in het stellen van andere vragen. Zij leert ons dat tijd meer kan zijn dan een opeenvolging van dagen. Tijd kan ook een drager van betekenis zijn.

Vooruitblik

In het volgende deel van dit boek maken we kennis met de eerste wuku: **Sinta**.

Daarmee begint de cyclus van de Pawukon en zetten we de eerste stap in een reis langs dertig gezichten van de tijd.

Hoofdstuk 5 – Het verhaal van Watugunung: de oorsprong van de dertig wuku's

Casus – "Je kunt de Pawukon niet begrijpen zonder Watugunung"

Tijdens een gesprek aan de Universitas Sebelas Maret (UNS) in Surakarta vroeg ik aan Panuntun welke wuku volgens hem de belangrijkste was.

Hij glimlachte.

"Dat is alsof je vraagt welke bladzijde van een boek het belangrijkste is."

Hij stond op, liep naar een boekenkast en haalde een Javaans manuscript tevoorschijn.

"Voordat je de dertig wuku's afzonderlijk kunt begrijpen, moet je eerst het verhaal kennen dat ze met elkaar verbindt."

Hij sloeg een bladzijde open waarop de naam **Watugunung** stond geschreven.

"Voor veel mensen is dit een legende," zei hij. "Maar voor de Javaanse traditie is het vooral een manier om de orde van de tijd te begrijpen."

Pas toen begon ik te beseffen dat de Pawukon veel meer is dan een kalender. Achter iedere naam schuilt een verhaal dat generaties lang is doorgegeven.

Een verhaal over meer dan tijd

In de Javaanse cultuur worden belangrijke levenslessen vaak doorgegeven in de vorm van verhalen. Niet omdat zij letterlijk als geschiedenis moeten worden gelezen, maar omdat verhalen betekenissen kunnen overbrengen die moeilijk in regels of definities zijn te vatten.

Het verhaal van Watugunung is zo'n verhaal.

Het vertelt over macht en onwetendheid, over familiebanden, verantwoordelijkheid en uiteindelijk over de ordening van de tijd. De dertig wuku's zijn volgens de traditie verbonden met de gebeurtenissen in het leven van Watugunung en zijn familie.

Daarom vormt dit verhaal het hart van de Pawukon.

De geboorte van Watugunung

Volgens de overlevering werd Watugunung geboren als zoon van een koninklijk echtpaar. Al op jonge leeftijd bleek hij uitzonderlijk sterk, eigenzinnig en moedig.

Zijn naam is veelzeggend.

Watu betekent steen.

Gunung betekent berg.

Samen verwijst de naam naar iets dat stevig, krachtig en onverzettelijk is.

Maar zoals zo vaak in oude verhalen is kracht alleen niet voldoende. Zonder wijsheid kan kracht ook gevaarlijk worden.

Een noodlottige gebeurtenis

Door een conflict verliet Watugunung op jonge leeftijd het paleis zonder zijn afkomst werkelijk te kennen. Hij groeide op ver van zijn ouders en wist niet wie hij werkelijk was.

Jaren later keerde hij terug als een machtige vorst.

Tijdens zijn veroveringen ontmoette hij een vrouw op wie hij verliefd werd. Hij trouwde met haar, zonder te weten dat zij zijn eigen moeder was.

Pas veel later werd deze pijnlijke waarheid ontdekt.

Voor moderne lezers is dit wellicht het meest schokkende deel van het verhaal. In de Javaanse traditie ligt de nadruk echter niet op sensatie, maar op de gevolgen van onwetendheid. Het verhaal laat zien hoe gebrek aan zelfkennis kan leiden tot een verstoring van de natuurlijke en morele orde.

De zoektocht naar herstel

Toen de waarheid aan het licht kwam, kon de ontstane verstoring niet ongedaan worden gemaakt.

Watugunung zocht naar een manier om de harmonie te herstellen. Zijn zoektocht bracht hem uiteindelijk in conflict met de goden.

In verschillende versies van het verhaal neemt hij het op tegen de god Vishnu, die optreedt als beschermer van de kosmische orde. Wat volgt is een strijd die niet alleen gaat over macht, maar ook over de vraag hoe evenwicht kan worden hersteld wanneer de natuurlijke orde is verstoord.

De overwinning ligt uiteindelijk niet in het verslaan van een tegenstander, maar in het herstellen van de balans.